

עיצוב הסביבה

**מעצבי הבולים נוטלים לעצמם
חופש אומנותי בבואם להתאים
את המציאות לעיצוב הרצוי להם**

בבולים המציגים מבנים ונופים הקיימים במציאות ניתן
לצפות כי המעצב יתאר אותם כפי שהם, ויקפיד לדייק
בפרטים המופיעים בהם ובסביבתם הקרובה. בפועל,
נוטים המעצבים לערוך שינויים התורמים לדעתם לייצוג
המיטבי של התמונה המופיעה בבול.

שאלה של חופש אומנותי

בשנת 1946 הונפקו ב-41 ממושבות בריטניה בולים בעיצוב אחיד אשר נועדו לציין את השלום שהושג בתום מלחמת העולם השנייה. בבול הציג המעצב את בתי הפרלמנט בלונדון לצד דמותו של המלך ג'ורג' השישי.

במבט על הנוף מאותה זווית ראייה ניתן לראות כי המעצב דייק במרבית הפרטים, אולם השמיט את גשר וסטמינסטר שהיה צריך להופיע מימין לדמותו של המלך. האם היה עליו לדייק בתיאור הנוף, או שיש להתיר לו לשנות את המציאות לטובת העיצוב?

שאלה של חופש אומנותי

בשנת 1963 הונפק בארצות הברית בול המציג את הבית הלבן תחת הדגל האמריקאי.

המעצב בחר להשמיט את עץ המגנוליה שהסתיר את צדו השמאלי של המבנה, כפי שניתן לראות בבול שהונפק בשנת 1950. האם היה עליו לדייק בתיאור המבנה?

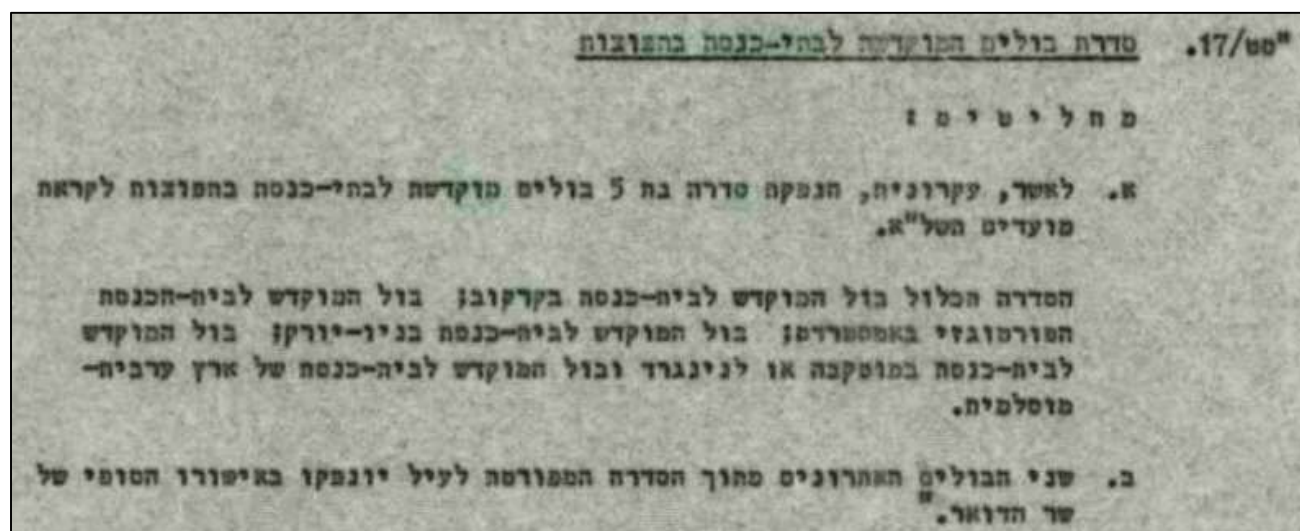
בית הכנסת הפורטוגזי

בשנת 1675 נחנך באמסטרדם המבנה המפואר של בית הכנסת הפורטוגזי. המבנה הוקם על ידי חברי הקהילה היהודית שנמלטו להולנד מספרד ומפורטוגל בעקבות רדיפות האינקוויזיציה. סביב המבנה המרכזי של בית הכנסת הוקמו מבנים נמוכים המשמשים כשיבה, משרדים, מגורים, ספרייה, ומקווה. מבנים אלו היו חומת מגן סביב בית הכנסת ויצרו סביבה בטוחה בה יכלו חברי הקהילה לשהות ללא חשש מרדיפות.

סדרת בתי כנסת בתפוצות

בשנת 1970 החליט השירות הבולאי להציג בסדרת בולי מועדים לשמחה חמישה בתי כנסת חשובים מרחבי העולם. ב-17 במרץ 1970 הובאה ההצעה בפני ועדת השרים לסמלים וטקסים אשר אישרה אותה באופן עקרוני, בחרה בשלושה בתי כנסת מתוך החמישה, והסמיכה את שר הדואר להחליט על שני בתי הכנסת הנוספים שיופיעו בבולי הסדרה. אחד מן הבולים שאושר על ידי חברי ועדת השרים הוקדש לבית הכנסת הפורטוגזי באמסטרדם.

החלטת הוועדה לסמלים וטקסים מיום 17 במרץ 1970

לאחר אישור שני בתי הכנסת הנוספים על ידי שר הדואר (בית הכנסת של מוסקבה ובית הכנסת של טוניס), הופקדה מלאכת עיצוב הבולים בידי שר אליעזר ויסהוף.

סדרת בתי כנסת בתפוצות

המעצב בחר לשלב בבולים איורים של בתי הכנסת, אשר הודפסו על רקע זהוב. בתי הכנסת נצבעו בצבעים בוהקים אשר הדגישו את המבנה האדריכלי שלהם.

בול בית הכנסת הפורטוגזי

בבול שהוקדש לבית הכנסת הפורטוגזי באמסטרדם בחר המעצב לצבוע את המבנה המרכזי של בית הכנסת בצבע סגול, ואת מבני העזר המקיפים אותו צבע המעצב בצבע כחול.

בול בית הכנסת הפורטוגזי

השוואת הציור של בית הכנסת עם צילום בן ימינו מאותה זווית מגלה כי המעצב בחר לקצץ את צדו השמאלי של המבנה הקדמי, ולא להציג אותו בשלמותו.

בול בית הכנסת הפורטוגזי

מבט על חזית מבנה העזר מזווית שונה מאפשר לגלות את היקף הקיצוץ שביצע המעצב.

שבעה חלונות
פתח מרכזי
שני חלונות ודלת
קטע קיר

שבעה חלונות
פתח מרכזי
שני חלונות ודלת
קטע קיר
הקטע שקוצץ על ידי המעצב

האמנם קוצץ המבנה?

כאשר משווים את איור בית הכנסת הפורטוגזי ששולב בבול אל תמונה בת ימינו של חזית בית הכנסת, ברור כי חלקו השמאלי של מבנה העזר הושמט מן התיאור. אבל, לחיזוק עמדתו של המעצב, ניתן להציג תחריט של בית הכנסת המתאר אותו כפי שנראה בשנת 1710, שנים ספורות לאחר הקמתו.

מקור: ויקיפדיה

תחריט המתאר את בית הכנסת הפורטוגזי בשנת 1710

האמנם קוצץ המבנה?

השוואת האיור המופיע בבול לתיאור המבנה הקידמי כפי שהוא מופיע בתחריט משנת 1710 מעלה כי ככל הנראה תחריט זה הוא ששימש את המעצב בבואו לאייר את הבול. סידור הפתחים, גרמי המדרגות, והארובות בתחריט זהה כמעט לחלוטין לאיור בבול, ואת השינויים הקלים שיש ניתן לייחס לחופש האומנותי. בין אם הסתמך המעצב על התחריט העתיק, ובין אם בחר לבצע שינוי לעומת המצב הנוכחי של המבנה, אין מדובר בשגיאה, אלא בזכות השמורה לו להציג את נושא הבול בצורה הטובה ביותר.

